

LUCEAFARUL

CULTURAL-SOCIAL

**REVISTĂ PENTRU PROPĂȘIRE CULTURALĂ
ȘI ARMONIE SOCIALĂ**

Director: IOAN N. CIOLAN

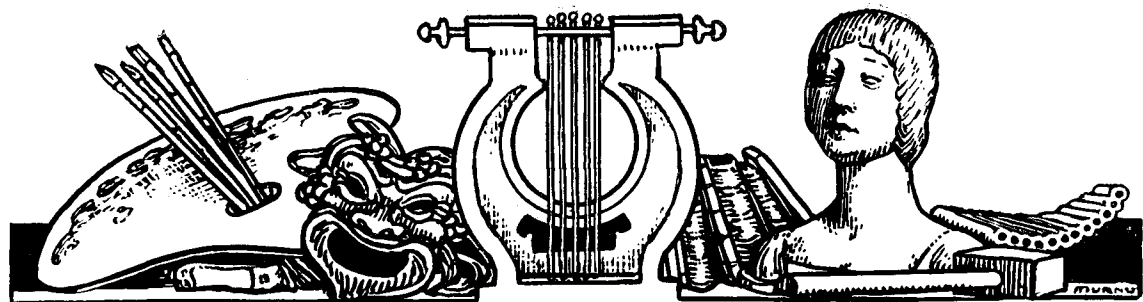
Redactor: PETRU OLARIU

**APARE LUNAR SUB AUSPICILE ASOCIAȚIEI
INVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL SIBIU**

Anul IV • Nov.—Dec. 1937 • No. 9—10

SIBIU, LA 15 DECEMVRIE 1937

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIU, STRADA GH. LAZĂR No. 21

LITERATURA ȘI ARTA

Moș Crăciun

Prin zăpadă și prin ger,
Vii tu Moș Crăciune,
Să aduci daruri din cer,
Sufletelor bune.

Ai intrat și pe la noi,
Moș Crăciune, Tată.
Știi c'avem suflete noi,
Inimă curată.

Noi îți mulțumim cu-alai,
Dar cu o rugare:
Domnișoarei un dar să-i dai,
Că-i cuminte tare.

Ne face din scoală raiu;
Toată ziulica
Ne spune povești și, ea-i
Bună, ca mămica.

Gh. Rădușiu.

Răstignire

Sărac era învățătorul din Nazaret,
Lipsiți de bunuri erau apostolii săi,
Nisipul de foc îi frigea tălpile goale.
Un om bun în iad de oameni răi.
Întrupând în suflet toată umiliința
Hotărît era să-și predice credința.
Foamea și prigoana pe-atâtea căi l-au prins,
Dar minciuna și păcatele zeilor l-au împins
Să 'nvingă tot și-a 'nvins.

S'au stărnit împotriva-i toate gurile pă-
[mântului

Și-a fost hulit de toate josniciile cuvântului...

Ferbea imperiul

Cum ferbe cerul,

Când nor pe nor se huiduie

De fulgeră și durduie.

Păgânii se 'ntorceau spre zei mai credin-
[ciosi,

Zădarnic... căci toți zeii erau neputincioși.

Isus creștea curat

În lume de păcat,

Pe lângă el creștea,

Creștea și inverzea

O altă lume

Cu alt nume,

O altă ființă

Cu vie credință.

Dar când era mai bun și mai iubit

Când lumea l-a recunoscut și și-l-a însușit,

Atunci peste cei puternici s'a coborât o

[umbră de amar

Iar celui drept și bun strigatu-i-au tâlhar.

„Răstigniți-l, răstigniți-l“, strigat-au fariseii,

Scuițat-au adevărul întrupat atunci iudeii.

Urmat-a: Crucea, greutatea, Golgota, osânda,

Bătăile, oțetul, piroanele, izbânda.

Luptă, răstignire, cutremur, înviere,

Raze de 'nălțare, muncă, rugi... tăcere...

În urmă rămâne-vor progăzii cu păcate

Și zei fără de preoți și fără de palate.

Un duh nou viețui-va pe ruinele cetății,

O lume de virtute, un soare-al bunătații,

Ca să ne deie falnici, curați, eternității.

17 August 1937.

Ion Tatu.

Irina lui Cristache

...Era pe la mijlocul lunii Noemvrie, în 1918, când cerul, par'că s'a înfuriat de atâtea cruzime omenească, lăsând peste capul păcătoșilor, care se încleștau în încăierări vrăjmașe, o ploaie mărunță și tomnatică, apoi o zăpadă rece și víforoasă ce întunecă zările unor zile mai bune. Sufletul nostru, închis ca o pivniță mucegăită, se sbătea în vâltoarea desnădejdelor, chemând îndurarea cerului asupra noastră. Eram puțini aceia care mai rămăserăm în sat și toți așteptam să murim pe locurile de care ne legau atâtea amintiri copilărești și unde am dus vieța, așa cum am dus-o, dar vieța noastră, și, nimic nu ne putea face să ne despărțim de ea. Ne gândeam, că ori mai departe, ori aici, tot trebuia să murim, alegând dintre două situații, pe aceea care o credeam noi mai puțin rea.

Venise, — înainte cu vre-o două săptămâni de întâmplarea ce vreau să ți-o spun,

— un general și vre-o câțiva ajutători cu un pluton de soldați, sfătuindu-ne să părăsim cât mai degrabă satul, pentru că în scurt timp, o să se dea pe satul nostru, o luptă crâncenă. Unii au plecat incredințați de ce avea să se întâmple, alții au rămas în sat.

Cine să ne spună nouă, că, rămânând în sat, vom fi martorii celui mai chinuitor fapt pe care l-am văzut vre-o dată, care și în momentul acesta când îți povestesc, îmi strânge inima de groază.

Trupele românești, alcătuite din Moldoveni, au început să organizeze terenul în vederea atacului decisiv. Satul nostru, era tăiat de poziția de rezistență, iar în sud, era rezerva și artileria. Inamicul, venind din nord, pe două coloane, — una la apus, cu centrul pe Drumul Roșu, alta la răsărit, cu centrul pe Măgura Ciumii și va-să-zică, dincoace de râu, — se îndreptau spre sat. Bubuituri,

trosnete, explozii în rezerva din sud, bătea artileria noastră și cea dușmană, cerul par'că se destrăma și el în bucăți ce explodau deasupra noastră, dându-ne impresia trăirii ultimelor clipe din sfârșitul apocaliptic.

În noaptea pâcloasă, care a cuprins toată firea, ne îngrozeau lanțurile de lumină ale obuzelor aruncate pe bolta cerului; iar, din când în când, ciocnindu-se între ele, prin explozia lor, păreau a avea unor limbi mari de foc, ce se înălțau din imensul nesfârșit al iadului.

Atacul a reînceput dimineața, continuând până după amiază, când avant-posturile noastre se retrag în spre sud. La fel și linia de rezistență din sat, luând și rezerva cu ei, iar în urmă artileria.

Puțini cari au mai rămas în sat: — o parte dintre locuitorii cu cugetul mai tare și care țineau cu orice preț să fie îngropați în cimitirul strămoșilor. Iar pentru a-și vinde viața cât mai scump, au pus mâna fiecare, bărbat, femeie, copil pe câte o armă ce rămăsese dela retragerea cam pripită a românilor, ascunzându-se prin șoproane, pivnițe sau podurile caselor.

Trupele germane, intrau în sat victorioase. Dar când prima coloană a venit de pe strada Școalei, — știi că strada Vladimirescu cu a Școalei formează așa ca o furcă ce se continuă cu Mihai Viteazul, — sunt primiți cu 2—3 focuri de armă, ce doboară un ofițer și-un soldat, târați și zdrobiți de copitele cailor ce s'au speriat la căderea călăreților de pe ei.

Blestemată să fie întâmplarea ce a făcut ca acela sau aceia, să apese pe cocoșul armei. Din această clipă nenorocită, ni s'a tras toată grozăvia de a doua zi...

Imediat s'au oprit trupele și dau să controleze în casele din strada Mihai Viteazul, dar observă în curtea ei, pe Irina, nevasta cu doi copii, a lui Christache. Îi fac câteva semne, o întreabă în limba germană ceva, la care Irina, dădea din umeri, neînțelegând nimic din toate întrebările lor. Văzând că nu știa nimic, au început să controleze la vecinul, găsind pe nenea Iordache, — moșul acela, peste capul căruia mai mult la șapte-

zeci de ierni și-au cernut argintul, — cu nepoții lui, — amândoi sub 15 ani, în podul casei și cu arme lângă ei. I-au înhățat pe toți trei. De-ageaba se apăra bătrânul, cu copiii cu tot, că „ei nu știu nimic, n'au tras, că aveau armele lângă ei, dar nu s'au folosit de ele”, Germanii i-au legat și i-au dus la comandatură.

S'au instalat în sat, ca la ei acasă, stricând și luând ce le convenea.

Se apropia noaptea. O noapte cernită de plumbul norilor tomnatici, își întindea mantia-i neagră asupra sufletelor înghețate, nu atât de ploaia deasă ce se cernea încontinuu peste străzile noroioase și acoperite de lapoviță, cât de misterul în care se înfășura ziua de mâine.

Dimineața, înainte de a se lumina de ziuă, patrule de soldați, umblau din casă în casă, pentru a aduna pe toți locuitorii la un loc.

Eram toți porniți de nemți pe drumul de către gară. Nenea Iordache cu nepoții lui în frunte, legați și păziți de o patrulă de soldați. Nu știam unde aveau să ne ducă, dar ne închipuiam că la marginea satului o să ne împuște și o să ne arunce în râu. Ne-a fost dat să avem altă soartă și să vedem ceea ce ne-a cutremurat sufletul.

Când am ajuns la pod, ne-au îndreptat pe marginea râului în sus și — între cele două poduri, — așa desculți cum am fost luați din somn, alții numai în cămașe, cu capul gol și desbrăcați, ne-au trecut prin apa murdară și înghețată a râului. Copiii țipau plângând, mamelor li se rupea inima de durere, iar bătrânii îmbărbătau cu slabele lor puteri pe cei care-i mai ascultau. Când tot satul ajunsese înghețat dincolo, auzim un strigăt puternic în limba germană:

— Noch einmal's!...

Ne-au mai întors odată prin zaiul tomnatic al râului. Am plătit aceasta cu sacrificiul a doi copii... Crucile mamelor și bătrânilor, se înfrăteau cu lacrimile pe jumătate înghețate ale celorlalți copii...

— Noch einmal's und langsam!...

Au mai rămas încă trei copii în încetineala cu care ne-au trecut a treia oară...

Eram sdrobiți. Frigul ne intrase până'n măduva oaselor. Ne vedeam moartea cu ochii. O așteptam...

— Ist es euch kalt?... Ihr erwärmt euch bald!...

Da, da, ne era frig. Ne gândeam la un foc cât de mic, numai două unde de căldură să ne fi luat și ne era deajuns... Inșă, vedem că ne ia înainte, ducându-ne vre-o două sute de metri, până aproape de dealurile Măghereanului. În câteva minute au strâns din gardurile viilor de pe Măgherean, atâtea lemne că, cine știe dacă trei care ar fi ajuns să le încarce. Se aprinde focul... O fumărie grea se împrăștie pe pământ, îngroșând ceața deasă a dimineții. Bănuiam că o să ne treacă prin foc...

Intr'adevăr. L-a descălțat pe nenea Iordache de ghetele lui roase și înghețate, l-au deslegat apoi, dându-l deoparte, împreună cu cei doi nepoți, desculți și ei, și, îngroziți de ceea ce întvedeau. Bătrânului, care până aci, tot mai îmbuna copiii, — cu vorba măcar, — acum îi atârna capul spre pământ și într'o stare aproape cataleptică, își aștepta sfârșitul.

— Nene, ce ne face?...

— Ne dă drumul dacă ne-a deslegat?... Ha nene?!...

— De ce ne-a desculțat nene?...

— Nene, mi-i frig!...

Bătrânul par'că nu mai auzea: deageaba-l întrebau copiii; nici lui nu-și putea răspunde.

Focul dogorea până departe. Incepuseră să-i întindă vatra cu un par lung, făcând să se auză din când în când pocnituri ușoare de căldură.

La o comandă scurtă a ofițerului, capetele celor trei condamnați s'au ridicat instinctiv spre cer, iar mâinile lor se încleștară într'un suprem efort de conștiință. De o parte și de alta a focului, s'a postat câte un rând de soldați cu armele întinse. Încă o comandă și la un semn, bătrânul și copiii au înțeles că trebuie să treacă prin foc...

N'am auzit țipete mai sfâșietoare ca în clipa aceea. Femei, bărbați, copii, bătrâni, într'un plâns sfâșietor, cereau îndurarea celor puternici.

Dar nimeni n'auzea...

Nenea Iordache, luându-și nepoții de mână, se indreaptă către jeregaiul ce trosnea înaintea lui. Când să pășească, bieții copii, s'au smuls din mâinile bătrânului și s'au tras înapoi. Le-au fost prea mult câteva împunsături de baionetă, ca să-i forțeze să calce prin vatra unde flăcările începuseră să-și facă vânt.

— Nene!...

— Nene!...

— Dragii nenii!...

I-au silit să treacă de atâtea ori prin foc, până au căzut... unul câte unul...

Nu se mișca nimeni. Toată lumea a rămas împietrită. Trupurile au început să se încovrige, sfârșind pe jeratecul încins...

Fără să vreau, gândul mi s'a dus la Cain și Abel: fumul jertfei pe care au dat-o nemții, se împrăștia pe pământ. Era o jertfă pe care Dumnezeu nu vrea s'o primească...

— Es ist zu Ende...

Da, s'a sfârșit...

Râul șoptea a pace, — pace veșnică, — iar câinii se apropiau adulmecând mirosul de carne arsă, în timp ce, deasupra noastră, trei corbi mari, se roteau cu fâlfăiri molatece, așteptând căderea zăbranicului cernital noptii...

* * *

Se sfârșea o tragedie scurtă, ca să înceapă alta, mai lungă.

Când ne-am întors în sat, eram ca paralizați. Nimeni nu mai avea cuvinte nici de mângeiere, nici de revoltă. Eram obosiți și sdrobiți. Mai mult sufletește, că trupurile... nu le mai simțeam.

Ne dădeam seama că nemții, după o judecată prea sumară, au condamnat pe cei trei nenorociți. Dar înțelegeam: lor le trebuia o execuție fioroasă pentru a o da pildă tuturor celor cari mai aveau curajul și grija să-și apere țara.

Și au dat-o. Am asistat, apoi, cu toții la cele mai îngrozitoare fapte, fără să fi avut cineva îndrăzneala să protesteze pentru a-și revendica drepturile asupra proprietății sale...

Pentru că împotriva nemților, nu putea nimeni să ridice un cuvânt, femeile mai întâi, apoi bărbații, simțeau lipsa unui punct în jurul căruia să brodeze, — încreștând cu cinismul

indobitocirii din războiu, — toată ura și răz-
bunarea pentru moartea lui Nenea Iordache
și nepoșilor lui.

La început, mai sfioasă, apoi din ce în ce
mai puternică, se ridică o întrebare care
avea de scop să găsească pe adevăratul
ucigaș al ofițerului și soldatului german.

— Nenea Iordache, cu copiii, au suferit
— poate pe nedrept, — cea mai îngrozitoare
pedeapsă și altul, adevăratul făptaș, se plimbă
nestîngerit de nimeni.

— Oare de ce n'o vrut să spună că ea a tras
cu pușca? Mai ales când îi văzuse prin foc?

— Cine?

— Irina lui Cristache.

— Ce, Irina lui Cristache? Păi, ea a tras?

— Sigur!...

— De unde știi?

— Vorbea Mița lui Costel cu nevastă-mea,
de chestia aia și, spunea că de bună seamă
Irina o tras.

— Cum, de bună seamă? De ce credea
ea asta?

— Păi, să vezi, ea, când veniseră aia că-
lări, și după ce trăsese în ei, ieși cu copiii,
cu amândoi, în curte, da' pușca o lăsase în
casă și când o'ntrebă de'mpușcături, răs-
punse dând din umeri, că nu știe nimic.

— Și tu, crezuși povestea femeilor?

— Da ce să n'o cred? Că de n'ar fi așa,
ea n'ar fi ieșit cu copiii afară, să creadă
ăia, că n'a tras ea.

— Aș, ieșise să-i vadă. Ce putea ea, —
o femeie, — să doboare așa iute doi oameni?!

— Pentru aceea, — să-i dea Dumnezeu
noroc, da'... se cădea să spună când i-a
văzut chinindu-se...

Se prea poate să fie tras și Irina, dar
atâtea lovituri nu putea să le dea ea singură,
iar cei doi copii ai ei, erau mici. Și-apoi în
învălmășeala aceea, mai târziu, s'au auzit
mai multe bubuituri, pentru că începuseră să
tragă din mai multe curți...

Ceeace rămânea din toată această șopo-
teală, era bănuiala că Irina ar fi adevăratul
vinovat. Pe nenea Iordache și nepoșii lui, —
care erau destul de mari pentru a putea și a
știi cum să tragă cu arma, — îi scoaseră com-
plet din cauză, iar la altcineva, nu s'au gândit.

Acuzarea care plana pe capul Irinei,
ajunsesse și la urechile ei. Dar de-ageaba.
Ori cât ar fi vrut să spună că n'a pus mâna
pe armă, nu era crezută. Toți îi spuneau:

— Inimă de piatră, ai lăsat să ardă trei
suflete pentru tine. Cum de te-ai putut răbda?

— Eu n'am tras, — om de Dumnezeu, —
nici arme nu aveam la mine.

— Da' nu găsiră vre-o 10 puști în curtea ta?

— Erau în fundul grădini, dela soldații
care...

— Las'că știm noi ce ți-ar trebui ție...

— Uite... stai să-ți spun...

— Mi-ajunge... mi-ajunge...

Cui să-i spună? Plecase. Așa plecau toți.
Nu stătea nimeni s'o asculte.

A trecut așa timpul, până s'au retras
nemții din satul nostru. Irina n'a câștigat
nimic pentru vina închipuită a ei. Acuza îi
strângea sufletul. Pentru copiii ei, nu mai
avea răgaz. Umbla să se întâlnească mereu
cu oameni și femei, să le arate, să le spună
adevărul. Până și copiii de pe stradă, când
o vedeau, strigau în gura mare:

— Uiiii... aia care o'puscat pe nenea
Iordache!

— Care?...

— Aia...

Și se porneau pe huidueli...

— Puuuuu... pu... pu...

De câte ori se făcea că nu aude, deși în
sufletul ei, se deschidea un gol care suna a
mormânt.

Acosta în plină stradă și se apăra:

— Uite... toată lumea spune că din cauza
mea, nenea Iordache și nepoșii au murit.
Nu știu când lumea mă va crede, ori Dum-
nezeu mă va lua...

— Putredă trebuie să-ți fie fost inima, de
n'ai simțit mustrarea sufletului și să dai pe
față adevărul.

— Eu n'am...

— Cum de nu te-a'nghițit pământul?

— Eu... nu sunt vinovată cu nimic.

— Are Dumnezeu grijă de tine...

— Da... o murit Iordache în foc, dar
nu din vina mea... Uite... martori sunt
copiii că...

— Lasă...

A plecat și acesta, ca atâția alții, lăsând-o cu sufletul încă și mai înnegrit de povara unui păcat pe care nu l-a făcut.

Plângea mereu. Prin casă cu copiii, nu le vorbea decât despre faptul că lumea nu crede adevărul. În ocupațiile ei, gândul îi era tot acolo, consumându-se sufletește, slăbind și vorbind singură.

S'a scurs încet vremea. Dela dimineața mohorâtă de Noemvrie, a trecut mult. Lumea s'a așezat din nou pe locurile vechi, iar cei ce s'au mai întors de pe front, și-au început viața liniștită, lăsată cu atâția ani în urmă.

Cristache al Irinei, cine știe pe unde putrezește și cine știe de a avut parte măcar de un mormânt. Ea își duce crucea cu greu. Cei doi copii s'au făcut mari. Unul, — cel mai mare, — a plecat la învățătură, altul a rămas în sat și s'a însurat destul de bine.

Dar tragedia, este numai a ei. Din femeea frumoasă și vorbăreață de dinainte, a devenit melancolică și tăcută. Ochii, care aveau în ei atâta viață, s'au transformat acum în două gropi, din fundul cărora te privesc cu o absență nelămurită, două deschizături aproape oarbe, peste care, arare ori se mai lasă — aidoma perdelelor de peruzea, — pleoapele ostenite de slăbiciunea și întunericul lăuntric.

Fața-i roșie ca macul altădată, a căpătat culoarea pământului, obrazul i s'a închircit, iar fraga de pe buzele ei, s'a vestejit, rămânând din podoaba gurei, o pungă seacă, o gaură cu câțiva dinți cocliți și roșii. Minte, i s'a întunecat, încet, încet. Intreaga ei expresie, a devenit sălbatecă și desorientată. Nimic omenesc n'a mai rămas din femeea lui Cristache.

Povestea ei, o cunoaște toată lumea din jur. Pe cine întâlnește, îi repetă același început și sfârșit al întâmplării, ca un refren învechit :

— Uite... toată lumea spune că din cauza mea, nenea Iordache și nepoții au murit. Nu știu când lumea mă va crede, sau Dumnezeu mă va lua. Să vezi... ști... veneau de pe strada Școalei și eu eram cu copiii în casă. Auzi câteva împușcături și-o gălăgie mare, apoi alte împușcături ș'apoi au stat. Leși și eu cu copiii, să văd ce-i. Da' până

ajunsei în curte, se domoliră și văzui doi inși trântiți la poarta Neicului. Veniră'n urmă vre-o patru inși și mă 'ntreabă'n limba lor ceva. Nu'nțelesei nimic. Imi făcură semne că mă 'mpușcă, eu le răspunsei dând din umeri, apoi plecară la nenea Iordache și-l găsiră ascuns în podul casei, cu Mitu și cu Nae. Cum îi găsiră, îi dădură jos și-i legară pe tus-trei. P'în alte case nu mai căutară, deși erau destui. Ș'apoi... ști... că nenea și cu copiii, au murit. Da l... eu n'am tras... eu am stat cu copiii, da... n'am tras, că... n'am avut pușcă... Acum... toată lumea zice că eu am tras... Doamne, Dumnezeu, n'am tras eu,... n'am tras eu...

Izbucnește în hohote de plâns care-ți îmoaie inima să fie oricât de pornită contra ei. Atâta logică mai are în vorbă. Expunerea aceasta. Incolo, vraise.

Și așa... își chinuiește zilele până azi, deși nimenea nu o mai agrăiește cu întâmplarea. Ba se feresc de ea, pentru că povestea atât și-a repetat-o, încât întotdeauna începe cu aceleaș cuvinte și sfârșind întotdeauna la fel.

Doar, alte lacrimi...

Slabă, uscată aproape, adusă de spate, despletită și îmbrăcată sumar, trece ca o umbră din alte lumi, pentru a ne aduce aminte mereu, că acum, aproape douăzeci de ani, într'o zi noroioasă și rece de Noemvrie, au fost împușcați doi nemți în satul nostru și pentru a spăla rușinea asta, au fost arși de vii, trei oameni, iar al patrulea, o femeie, a fost chinuită și omorită sufletește de cei cari trăim într'un sat cu ea.

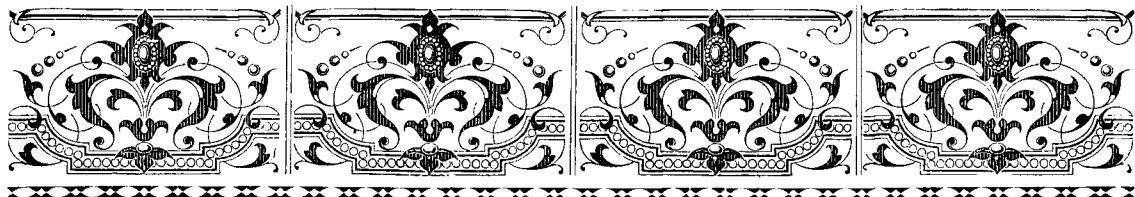
Nici noi, — care am înnebunit-o, — n'am fost cruțați de răzbunarea firii și ne suferim pedeapsa, siliți să o ascultăm în fiecare zi :

— Uite... toată lumea spune că din cauza mea, nenea Iordache și nepoții au murit. Nu știu când lumea mă va crede, sau Dumnezeu mă va lua... Să vezi... ști...

* * *

Prietenul, a încetat povestea, iar gândul meu rătăcește undeva, departe, într'un sat nou, ridicat din cenușa lui pe marginea râului Gilort, unde își mai poartă încă rămășițele pământești o femeie, pe nume Irina...

Ilie Petre Tămășelu, inv.

Dicționar pedagogic-filosofic

Dr. Nic. Balcă.

ad hominem = argumentarea conformă rațiunii sănătoase.

Adler Max = (n. 1873) filosof, concepția lui leagă marxismul cu idealismul kantian și cu dialectica lui Hegel. A scris: *Kausalität und Teleologie*; *Marx als Denker*; *Engels als Denker*; *Kant und der Marxismus*; *Das Soziologische in Kants Erkenntniskritik*.

adolescență = în sens psihologic e considerată vârsta omului între 12 și 20 de ani caracterizată prin apariția pubertății. Cea dintâiu fază a adolescenței — până la apariția pubertății — e așa zisa „vârstă a sburdălniciei”, care se caracterizează prin aceea că copilul își schimbă atitudinea față de lumea celor mari și are o conștiință tot mai accentuată a eului și a independenței sale. Cu începerea pubertății copilul intră în faza a doua a adolescenței numită pubertate. În această fază se naște în sufletul adolescentului îndoiala în sine și în ceilalți oameni, crize și lupte mari sufletești îi chinue lumea interioară, viața sexuală începe să-și ceară drepturile, iar năzuințele sociale încep să se întoarcă spre o singură persoană (iubire, prietenie).

Rousseau vorbește despre o nouă naștere (la *second naissance*) pe care o produce pubertatea; o naștere prin care copilul se deșteaptă la o viață în toată plenitudinea. Rousseau descrie minunat această sbuciumată epocă a pubertății. „Așa cum vuetul mării”, zice el „anunță furtuna, tot asemenea și mormurul pasiunilor cari se deșteaptă anunță această revoluție; o fermentație înăbușită anunță primejdia. O schimbare în starea sentimentală, o aprindere continuă a pasiunilor, o surescitare spirituală fac pe copil să fie

aproape de nedisciplinat. El devine surd la glasul pe care altădată îl urma de bunăvoie; e ca un leu înfuriat, nu-și mai cunoaște conducătorul și nici nu mai vrea să fie codus”. Abia în faza treia — începând dela 17 ani — se consolidează sexualitatea, concepția despre viață și lume (tendințe metafizice sau religioase) despre muncă și despre comunitate. Granițele acestei faze depinde de sex, popor, rasă și mediu. După Spranger adolescența trebuie înțeleasă; 1, din punctul de vedere al descoperirii eului; 2, din faptul că treptat se naște un plan al vieții și 3, din angrenarea copilului în diferitele domenii ale vieții. Din deosebirea individuală cu care e trăită această epocă, se pot justifica anumite tipuri.

În ceace privește ritmul evoluției se poate deosebi o evoluție vulcanică, o creștere liniștită și o evoluție conștientă realizată printr'o năzuință necunoscută. În ceace privește forma în care se dezvoltă sentimentul deosebim naturi treze și pline de avânt, susceptibile și ușoare de format, melancolice și vesele. Iar cât privește direcția în care se mișcă trăirea diferitelor conținuturi ale valorilor putem deosebi 8 tipuri — sau forme de viață: 1. Omul materialist. 2. Entuziastul estet. 3. Problematicul. 4. Indrăgostitul de o ocupație. 5. Omul faptei. 6. Omul social. 7. Entuziastul etic. 8. Tipul religios.

Literatură: Ch. Bühler, *Die Seelenleben des Jugendlichen* 5. Aufl. 1929; W. Hoffmann, *Die Reifezeit*, 1930; H. Schlemmer, *Die Seele des jungen Menschen*, 1927; Spranger, *Die Psychologie des Jugendalters*, 14. Aufl. 1931.

(Va urma).

Învățământ - Educație

Pedagogia activistă

Lucrare premergătoare licenței, la Pedagogia teoretică

de **Dimitrie D. Roman.**

Introducere.

Ultimul deceniu al mișcării noastre pedagogice, este marcat de discuția atât de pasionată în jurul problemelor Școlii active.

Anii, cari au urmat războiului înseamnă anii prefacerilor adânci, pe alocuri rele și sguuitoare în toate domeniile vieții.

Școala nu putea să rămână în afara problemelor ce agitau societatea, pe motivul că legile ce guvernează pe cea din urmă, influențează pe cea dintâi și că scopul educației, este în funcție de idealurile înalte ce omenirea le urmărește.

Să nu uităm că e în tradiția școlii ca ea să-și potrivească pașii după ai vremii și în acele clipe, să se lase străbătută de acel suflu de viață nouă ce adia pe deasupra pământului răscolit de focul ucigător.

Faptul, că pedagogia activistă a fost până după războiu ezitantă și lipsită de unitate, se datorește mai multor cauze.

Existau atâtea direcții în acest domeniu câteodată chiar contradictorii, încât nici un legislator nu avea curajul să socotească aceste principii în calitate de a conduce reformele școlare. Această diversitate de opinii cu privire la acest curent au stagnat oarecum consacrarea oficială a activismului; deși cu toate acestea lucrul nu ar fi fost cu puțință, după cum nici azi nu există unitate de vederi în privința activismului, pe care toți îl admit, dar sub forme diferite.

1. Activism și democratism.

Se pune acum întrebarea: Cum se explică faptul că acest activism este considerat drept principiu al noilor reforme școlare și pentru ce nu-l întâlnim și înainte de războiu?

Această explicație necesită desigur o privire asupra curentelor predominante în viața socială. Într'o societate unde clasa de jos este subjugată de cei mai de sus, unde numai aceștia din urmă au drepturi, pe când primii numai datorii, nu poate fi vorba de activism.

Activismul cere de sigur ca fiecare, atât în domeniul vieții sociale, ca și în cel educativ, să se conducă după propria lui rațiune, contribuind fiecare cu cece natura l-a înzestrat, pentru progresul vieții sociale.

Secole de-arândul au durat luptele pentru acest înalt ideal, libertate-egalitate.

Starea nouă de lucruri la care s'a ajuns prin înfăptuirea acestui mult dorit ideal, a fost numită democratism, la baza căruia stă Revoluția franceză, a cărei primă constituție e formată prin cunoscuta „Declarație a drepturilor omului” dela 1789 și care din păcate a fost numai o expresie a drepturilor ideale ale omului. Noua structură socială, creată de războiul mondial, a determinat toate formele școlare în spirit activist. Activismul nu a apărut dintr'odată. El a avut și are încă o istorie atât de lungă, ca și întreaga pedagogie. Manifestările prime au fost însă izolate până când umanismul afirmă dreptul individului de a trăi o viață personală și

deplină pe orice domeniu de activitate. Cam în acest timp începe Școala activă să-și scrie primele ei pagini, prin noile sisteme de educație preconizate de Loke, Comenius și Rousseau. Faptul că avem în acest timp o pedagogie activistă, nu înseamnă că avem și o educație activistă. Aceasta explică și faptul că nici chiar în faza a doua a ei „faza practică” începută de Pestalozzi și continuată de Fröbel, Fichte, Diesterweg și Herbart până în secolul al XX-lea, nu s'a putut integral aplica, deoarece lipsea mediul. Iată deci că mișcarea mare în favorul Școlii active corespunde tot cu mișcările politice ale claselor sociale de jos, devenite conștiente. Principiile pedagogiei activiste deci, erau vechi, școala, corespunzând cu aplicare acestor principii, era nouă. Pedagogia activistă a dat naștere deci școlii active. Această pedagogie nu este o creație subiectivă, ci e o construcție ridicată pe temeuri puternice, temeuri științifice, ce nu vor putea fi înlăturate nici în parte, pentru a nu o lipsi de caracterul său de integralitate și valabilitate.

2. Evoluția principiilor pedagogice activiste.

(Scurtă privire istorico-pedagogică).

Cultura pedagogică trebuie să aibă o bază larg istorică, spune Durkheim, pentru că doctrinele cele mai recente nu sunt născute de curând, ele sunt urmarea acelor care le-au precedat și fără de cari nu pot fi înțelese. Iată deci că pentru a descoperi cauzele determinante ale unui curent pedagogic, trebuie în genere să ne întoarcem destul de departe înapoi. Numai procedând în acest fel, ne vom putea convinge că pedagogia activistă este rezultatul unei evoluții pe care nu o putem cunoaște, decât urmând desvoltarea ei în chip istoric.

Domnul profesor G. G. Antonescu scrie¹⁾ „Principiile pe cari le aplicăm astăzi, s'au desvoltat din idei concepute altădată și dacă nu ne mulțumim cu o simplă înșirare a normelor didactice ce voim să le aprofundăm; trebuie să urmărim aceea evoluție, precum

¹⁾ G. Antonescu: Din prohl. ped. moderne, ed. II, p. 19.

și condițiunile culturale și sociale în care s'au efectuat”. Atât pentru evitarea greșelilor ce s'ar putea face în educație, ca și pentru a descoperi idei noi; este de mare însemnătate cunoașterea acestei evoluții.

Primul care a pus bazele acestei metode, a fost Socrate. Este destul de cunoscută metoda socratică sau euristică pe care el o folosea pentru scoaterea adevărului. Ascultătorii lui nu se mărgineau numai la funcția de recepție a ideilor magistrului, ei conclucrau înșiși la scoaterea lor, prin propria activitate intelectuală, fiind doar conduși de maestru. Această metodă prezintă următorul avantaj: Adevărurile stabilite pe această cale nu capătă un caracter tradițional, care să se impună din afară și altora, în afară de cei cari le-au aflat, ci fiecare le cucerește cu propria sa rațiune. Pe de altă parte, făcând posibilă convingerea activă realizată prin sfortarea propriei rațiuni, duce mai ușor la realizări, decât acceptarea pasivă a unei idei.¹⁾ Și'n cece privește munca, Socrate și-a dat perfect de bine seama că ea stă la baza progresului social²⁾. Mai târziu, începând cu Luther, găsim o mulțime de principii în cece privește educația. Insuși Luther scrie că avea scârbă de școlile cari erau adevărate închisori și inferne, unde: profesorii erau „tirani și amatori de nuia”, căci atunci, spune el, „copiii erau bătuți fără măsură și fără încetare”, cauza era, după cum tot el relevază, că nu se creștea tinerimea într'un mod care să se potrivească gradului ei de desvoltare”. Am fost bătut într'o dimineață de cincisprezece ori”, scrie Luther. Quod libet regimen debet observare, discrimen ingeniorum”. (Oricare ar fi autoritatea, ea trebuie să ție seama de deosebirea caracterelor). Aceasta o pune el ca strigăt al întregului program pentru viitor, strigăt fără de care nu se poate concepe activismul.

Rabelais: În lucrarea sa „Gargantua și Pantagruel”, Rabelais pune un deosebit preț pe intuiție, joc, excursii, experiențe și lucrări manuale Gargantua, trebuia să folosească

¹⁾ G. Antonescu: Pedagogia Generală, pag. 331.

²⁾ Vezi Bezdechi: Politica lui Aristotel, în Archiva pt. Știință și ref. Soc. An. IV. pag. 490.

orice împrejurare pentru a se instrui. În fizică se folosea de experiențe, sfârșind apoi totul prin vizite la diferite meșteșuguri, pentru a vedea lucruri ce nu le stricau nici fiilor de regi și pe cari mai târziu trebuiau să le învețe.

Montaigne: deasemenea în *Essai*-urile sale, cere a se da individului o educație armonică, învățând totul din plăcere. Iată ce scrie el¹⁾ „Educatorul, trebuie să considere pe elev un spirit liber, pentru a-și putea dezvolta personalitatea, obicinuindu-l să nu trăiască din împrumuturi, ci din propriile sale fonduri. Spiritul elevului, nu se formează prin vorbe, ci prin fapte, prin acțiune proprie. Școlarul nu trebuie numai să recite lecția, ci s'o și exercite“. S'o repete lucrând.

Bacon: prin arătarea cu precizie a metodei experimentale în științele naturii, în-

locuind în același timp metoda deductivă, — verbalistă, — a Evului Mediu prin cea inductivă; pune la baza învățământului, observația și experiența, pe baza cărora numai putem să ajungem la formularea de legi generale, bazate pe adevărate cunoștințe.

Descartes raționalistul, susține că rațiunea individuală are posibilitatea și libertatea de a-și găsi singură adevărul. Rațiunea după dânsul, e egală la toți indivizii. „Puterea de a judeca bine, de a distinge adevărul de neadevărat, e în mod natural egală tuturor oamenilor“. Aplicarea acestui principiu cartezian, nu se poate face prin educație. E afirmat aci principiul culturii formative, care prin exerciții, prin punere în acțiune, trebuie să contribuie la dezvoltarea individului. Esențialul, spune Descartes, nu e știință, ci direcția pe care ea o dă spiritului. (Va urma).

Educație și cultivare

Dr. Nic. Balcă.

Ceeace caracterizează pedagogia contemporană e năprasnica luptă care se dă între realismul pedagogic și idealismul pedagogic. E vorba de confruntarea dintre două atitudini pedagogice fundamentale pe două concepții metafizice-antropologice diferite. Și lupta aceasta a început în clipa în care aceia, pe ai căror umeri apasă greaua răspundere a educației generațiilor tinere ale unui popor, au observat, că la fundamentele organizației școlii și ale întregii instrucțiuni se găsește o credință iluzionistă și complet greșită. Desigur, conștiința tragică al totalului faliment al școlii așezate pe fundamentele doctrinei idealiste-humaniste n'a putut să se nască decât acolo, unde această doctrină a stăpânit aproape două veacuri nu numai educația, ci toate manifestările vieții politice și sociale, economice și culturale: în Germania. Iureșul început în Germania, pentru desiluzionarea omului de toate falsele credințe, cu care liberalismul și

individualismul idealist îi împânjeniseră ochii acestuia, a aruncat și în domeniul pedagogic probleme noi, care păreau că au fost definitiv deslegate. Așa s'a ajuns — ca o urmare firească a totalei negări a acelei concepții antropologice care făcea din om un Eu, care are ca scop al vieții nebuna pretenție „ca să cuprindă în sine întreaga realitate și să realizeze nemărginirea“ (Fichte) — să se pună iarăși problema rosturilor și al idealului educației. Așa apare iarăși în centrul discuțiilor pedagogice întrebarea de adâncuri, care a mai neliniștit și altădată conștiința educatorilor, a raportului dintre *educație și cultivare*.

Idealismul humanist construisese un ideal al educației și o imagine a unui om ideal situate în irealitatea vieții. Căci pentru idealism scopul suprem al lucrului educativ era formarea unui om ideal, a unei personalități absolut libere și creatoare, care și-a realizat, într'o unitate armonică, nemărginitele-i posibilități spirituale. Educatorul are menirea să ajute copilului ca să se „formeze“ con-

¹⁾ Montaigne: Op. cit livre. II. vol. II Chap. X. „DE 1“ instotution des enfants.

form idealului de mai sus. Și el poate să facă acest lucru servindu-se de bunurile spirituale ale culturii. Bunurile culturale au imanență — grație faptului că ele sunt reprezentante ale unei lumi veșnice — o putere formativă nemărginită. În contactul direct cu aceste realizări ale unei lumi spirituale pure — situată dincolo de mărginirea timpului și a spațiului, în imperiul idealității în care domnește absolut legea adevărului, a binelui și a frumosului, — ființa omului ajunge la dezvoltarea puterilor imanente ei, ceea ce însemnează la desăvârșirea lumii lui interioare după legea armoniei acelor trei idei veșnice. Singurul drum care duce la limanul realizării omului ideal, al personalității autonome, al omului care-și este sie-și singur domn și stăpân este drumul cultivării. Idealismul vedea ființa educației într'o influență intenționată asupra copilului cu ajutorul bunurilor culturale, identificând astfel „cultivarea” individului cu educarea acestuia. Și locul unde se întâmplă această influențare era școala. Școala devine „biserica văzută” a cultivării, iar ținta școlii „biserica nevăzută” a celor cultivați, a sufletelor frumoase, a comunității personalităților“ *).

Școala aceasta și lucrul care se făcea în ea erau așezate pe o iluzie și de aceea rezultatele ei nu puteau fi decât pustiitoare, căci deasemenea școala n'avea nici o posibilitate educativă veritabilă, ci ea nu putea îndeplini decât rosturi instructive și cultivatoare. Credința care mișca lucrul educativului în această școală era că școala nu are nici o menire educativă specială pentru că în actul cultivării se cuprinde și momentul educativ. Rostul școlii este de a mijlocii știință și cunoștințe, de a îmbogăți lumea interioară a copilului cu valori culturale, pentru ca starea culturală a întregului să fie asigurată și pentru ca acesta să devină un membru util al societății. Școala nu poate fi decât o școală a învățării, o școală formativă și nimic mai mult. Despre o educație a tânărului, ca o înglobare a acestuia în comu-

nitatea poporului, nu poate fi vorba. Rosturile acestea nu le poate îndeplini decât alte puteri educative ca familia, biserica, străjeria, premilităria, etc. Căci lucrul școlii rămâne totuși de o importanță nemărginită în epoca aceasta a tehnicii și a industriei, a comerțului și a organizației cât mai rațională a vieții. Dar totuși, după noi, aceasta nu e decât o latură a lucrului care se face în școală.

Față de acest fel de a vorbi, care neagă școlii rostul ei cel mai sfânt, trebuie să ia o atitudine fermă toți dascălii și educatorii școlii românești. Mai ales școala populară se află în fața întrebării dacă ea mai găsește drumul și mijlocul ca să crească un nou tip de om, care să primească cu toată bucuria jertfa grea a răspunderii pe care poporul, comunitatea i-o aruncă pe umeri. Școala veche idealistă-humanistă a creat un tip de om care nu-și vedea decât Eul său, așadar ea a cultivat și format un om care nu se închina decât unui singur zeu: *egoismului său*. Totul era pus în slujba înbușării acestui zeu crud și știința și arta și statul, etc. Școala nouă va trebui să detronizeze de pe tronul trufiei acest tip luciferic de om și să crească un om care să-și înțeleagă mai bine rostul vieții și al destinului său. Și ea nu poate să facă aceasta decât numai dacă aceia care o însușesc înțeleg, că școala are, pe lângă rosturile ei cultivatoare și formative, mai ales rosturi educative. Deslegarea fericită a acestei fericite probleme depinde de felul în care cineva privește raportul dintre „cultivare” sau „formare” și educație.

E adevărat că părerea, că bunurile culturii n'au decât o putere formativă și nu educativă a început să prindă tot mai mult teren. Cel mai bun indiciu e că atât în alte țări, cât și la noi s'au înființat noi instituții educative, care nu se adresează atât intelectului sau rațiunii, ci inimii și atitudinii interioare a elevului. Căci scopul străjeriei, cercetășiei, premilităriei, etc., trebuie să fie educația spre o atitudine corectă, spre hotărâre, îndrăzneală, putere de voință, tărie de caracter și spirit camaraderesc. Și în for-

*) Dr. Nic. Balcă, Die Bedeutung Gogartens und seines Kreises für die Pädagogik der Gegenwart, Weimar 1934.

marea unei atitudini interioare, pedagogii privesc ființa educației, așa că educația adevărată nu e altceva decât formarea unei atitudini, formarea voinței și formarea caracterului.

Dar abia cu această afirmație se pune în-trebarea hotărâtoare, dacă cu o asemenea formare a unei atitudini interioare se ajunge într'adevăr în sfera educației. Căci o cultivare superioară sau o formare interioară a individului nu e o condiție absolută a unei educații adevărate. E adevărat, formarea unei voințe hotărâte e de o însemnătate capitală pentru viața individului, oriunde s'ar găsi acesta. „Ea e necesară în lupta vieții, dar ea poate fi pusă și în slujba unor activități și atitudini egoiste, și nimic nu ne poate da siguranța că ea poate servi bine-lui” *). Ba o asemenea cultivare poate fi de

cele mai multe ori un mijloc cu ajutoru căruia omul își ascunde ființa lui adevărată. Și de aceea nici o atitudine și nici o cultivare, fie aceasta oricât de înaltă, nu poate fi o condiție a unei bune educații.

Așa dar noi înțelegem prin educație ceva mai mult decât formarea unei atitudini sau a unui caracter. Acestea pot fi realizate prin exercițiu, instrucțiune și cultivare, pe când acel fel veritabil de a fi — exprimat atât de minunat prin cuvântul german „Gesinnung” — nu poate fi ajuns decât prin educație. Și cu aceasta voim să spunem că dascălul român și școala românească se află în fața unei probleme nespuse de importante de deslegarea căreia atârână viitorul neamului nostru. E problema posibilităților educative ale școlii și a raportului dintre cultivare și educație.

(Va urma).

Desvoltarea gustului de cetit la copii

Pregătirea pentru viață, adică educația se realizează pe trei căi: Instrucția verbală, observația personală și lectura.

Dintre aceștia lectura este aceea care contribuie în mod covârșitor la formarea și îmbogățirea cercului de cunoștinți a copilului, cu cât citește mai mult, cu atât orizontul intelectului său se lărgeste.

Deci, îndată ce copilul cunoaște literile, știe să cetească și înțelege ceea ce citește, familia și școala are datoria de a interveni, pe diferite căi, pentru a desvolta interesul de cetit al copilului, formându-i gustul pentru lectură și obiceiul cetitului.

Diferite discuții în familie asupra cărților de cetit, pot să trezească interesul și curiozitatea copilului de a ceti o carte, despre care a auzit vorbindu-se.

Punerea apoi a cărților în legătură cu evenimentele, întâmplările și faptele din viața de toate zilele a copilului, deasemenea contribuie, în largă măsură, la formarea obi-

ceiului cetitului. De exemplu: copilul a dat peste un animal pentru care arată vădit interes, să i se dea cărți, în care să se scrie despre acesta. Exploatând astfel interesul ocazional al copilului, ajungem încetul cu încetul a-l obicinui cu lectura cărților, cititul devenit un obicei. Părinții neglijând total această chestiune, ea se impune școlii prin excursii etc.

Deasemenea în predarea obiectelor de învățământ, este foarte bine a se ceti diferite lecturi, în legăturile tratate, scrise de către oameni de litere cu reputație și de învățați. Astfel pentru predarea istoriei la cl. IV—VII-a se poate ceti „Din trecutul nostru” de Vlahuță, „Povestea neamului nostru” de Fl. Cristescu, „Moșii” de dl Odobescu, Horia, Cloșca și Crișan și chiar „Crăișorul” ambele de Liviu Rebreanu, etc. La geografie „Lecturi geografice” ale dlui profesor Simionescu și seria „Din lumea largă”, Biblioteca „Cunoștințe folositoare”, cărțile de călătorii ale lui Jules Verne, Radu Roseti, D. Botez, Jean Bart, Ioan Adam, etc. In orele de limba română și „ora de lectură” să se citească

*) P. Petersen, Von der Methodik zur Pädagogik des Unterrichts, Bayerische Lehrerzeitung, 1935, Heft 16/17.

deasemeni bucăți, scrise de scriitorii noștri de valoare ca: I. Creangă, P. Ispirescu, P. Dulfu, M. Sadoveanu, Densușeanu, Candrea și Anton Pan; apoi Fl. Cristescu, Nicolae Batzaria T. Costișeanu ș. a.

În felul acesta se formează la copii gustul pentru lectură, care devine pentru ei o adevărată pasiune.

Odată „obiceiul cetitului” format trebuie să fim foarte atenți la ceia ce citesc copiii, să nu le cadă în mână cărți proaste, cu conținut pornografic și obscen, punându-le la îndemână o bibliotecă anume pentru ei, formată din cărți care să corespundă intereselor și nevoilor lor, cerințelor și individualității fiecăruia, potrivit vârstei, sexului și temperamentului de copil.

E drept că la noi, literatura scrisă anume pentru copii este foarte săracă, iar traduceri sunt puține; avem totuși în literatura românească cărți de netăgăduită valoare pentru lectura copiilor, cari deși nu au fost scrise anume pentru ei, sunt adevărate perle, for-

mând cea mai substanțială hrană sufletească a lor.

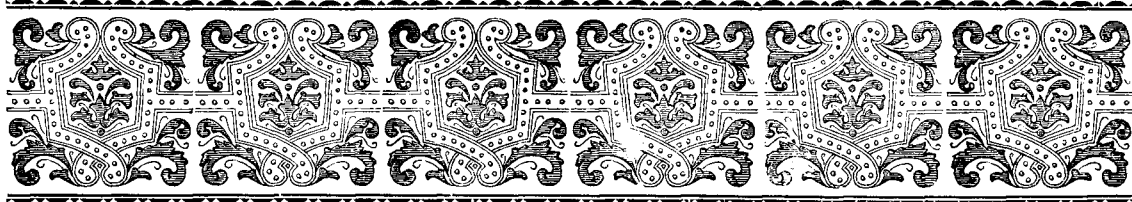
Astfel, „Poveștile și amintirile lui Creangă”, „Poveștile Românilor și Poveștile unchiușului sfânt” a lui Ispirescu, „Pasările noastre” de S. Fl. Marian, „Povestea Vorbei” a lui Anton Pan, „Gruia lui Novac” și celebrul „Păcală” a lui P. Dulfu, Proza și anecdotele lui Th. Speranță și alte multe, sunt cea mai bună lectură pentru copiii dela noi, rivalizând cu cele mai bune scrieri, de acest gen, din oricare literatură străină.

Dealtfel, și în alte țări, unde s'a scris foarte mult pentru copii, cărțile care se citesc cel mai mult, n'au fost scrise anume pentru ei, ci pentru adulți, astfel e: David Copierfield a lui Dickens, „Robinson Crusoe” a lui Defoe, Călătoriile lui Guliver a lui Syvift „Corabia lui Moș Toma” ș. a. pe care copiii le citesc atât de mult, fiindcă aici își găsesc ei, hrana sufletească cea adevărată.

I. Staicovici
Noul.

M. S. Voevodul Mihai și A. S. R. Prințul Paul al Jugoslaviei
la vânătoarea Regală dela Arad.

Oameni și fapte

Dela Sibiu la Caliacra

Frunzele îngălbenite cad la pământ prevestind, că se apropie toamna cea bogată și cu venirea toamnei grija mea era din ce în ce mai mare, că ori unde voi fi aruncată de soarte, să-mi fac datoria de apostolă a neamului. Ziceam adeseori, desigur eu o să fiu numită într'un colț de țară, în colțul de vest al scumpei noastre Români am fost, dar nici prin minte nu-mi trecea că de data asta voi vedea „Țara lui Dobrotici“ pitoreasca Dobroge.

În ziua de 1 Oct. a. c. îmi iau rămas bun, dela acei scumpi ai mei, cari m'au crescut și cu cari am trăit, dela meleagurile noastre, îmi iau bagajul și drum bun fețișo, până la comuna Hardali județul Caliacra.

Dela satul meu până în colțul de Sud-Est al țării este o distanță de 760 km. Un drum lung, plin de priveliști încântătoare și de nenumărate surprize. În acest drum mi s'a dat fericita ocazie să-l văd pe „Moșu dela Jiblea“, un bătrân de 107 ani, dar voinic și cu pieptul plin de decorații, spunea cu mândrie, că el e unicul veteran care a rămas de sub domnia primului și înțeleptului nostru rege Carol I, și a luptat cu Turcii în războiul dela 1877, Războiul Independenței. În tren am văzut un oarecare individ mic și ghib, despre care credeam cu toții, că va fi vre-un vânzător de ziare și spre marea noastră mirare am aflat că este student la Academia comercială. Și-am afirmat în gândul meu, „Prea bun ești Tu, Doamne, de toți Te îngrijești“, dacă la unul nu-i dai fizic încântător, îi dai minte strălucitoare. Am întâlnit un țăran din județul nostru și cu mândrie o spun că era un adevărat unchiș sfătos.

În drumul dela București până la Bazargic am fost numai ochi, să nu-mi scape nimic neobservat prin viteza trenului.

Am văzut șesul acela întins, acoperit cu cucuruze, Burnasul acela fără păduri, doar ici colo se mai zărea siluetele câtorva salcâmi, apoi comune mici și cu casele răslețite, dar cecece mai încânta ochiul erau conacurile boierești, descrise de atâția și atâția autori prin romane. Ajungând la Fetești stam nemșcată la geam să văd Dunărea, însfârșit iat-o! O apă lată, liniștită și tulbure, nu ca Dunărea albastră! Am trecut podul Carol I, care mă asteptam să fie lung, adecă încontinuu 15 km. așa cum am învățat la geografie, dar nu-i așa! Dela brațul stâng al Dunării, până la brațul drept sunt sălcii, adevărate păduri, apoi bălți cu stuf în care sboară în voie rațe sălbatice și leșițe. Pe lângă bălți, ici colo vezi câte un pescar bătrân, aruncându-și mreja să prindă din bogățiile bălților. Afară de pădurile de sălcii și de stuf mai e câmpie unde pasc turme de oi și cirezi de vite, dar vai ce soiuri de vite, de parte de ale noastre a Ardelenilor. Treceam brațul drept al Dunării, suntem la capătul podului, unde se află stațiunea regelui Carol I, un Dobrogean îmi spune că statuia M. S. Carol I avea 2 medalii mari de aur, însă în timpul războiului niște Ruși le-au luat. Dela Cerna-Vodă spre Migidia și în general aproape dela București clădirile sunt numai în roșu. La Migidia las trenul care merge spre plămânul României, Constanța și iau cefereiu spre Bazargic. Străbătând Dobrogea văd că relieful este mai mult un șes întins și sărac în apă de băut, am văzut unele comune de unde apa se scoate cu caii, dela adâncime de 50—70 m.

Din ce mă apropiam de Bazargic, vedeam turci și bulgari în căruțele lor, șezând acolo pe rogojină sau pe un braț de paie, nici poveste de o scândură sau un jilț ca pe la noi. Vite cornute nu se prea încurcă pe la ei, ci numai cai. Șoșelele nu sunt pietruite, da decum asfaltate ca în scumpul nostru județ, din cauza aceasta când e secetă se ridică un praf de nu mai vezi nimic. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu mi-am terminat călătoria cu trenul, căci am ajuns la Bazargic, iau cursa spre Hardali, dar aș fi prea fericită să mă ducă mașina până acasă, trebuie să mă duc puțin și cu căruța, să văd și eu cum se merge într'o căruță pe un braț de paie în loc de jilț.

Drumul cu autobusul îl facem prin o șosea plină de praf, deoparte și de alta a șoselei sunt cucuruze, dar mici, sunt coapte, de cules, însă n'au ce culege, căci pe aici a fost secetă. Alături de cucuruze sunt ogoare semănate cu rapiță și tutun, sunt regiile statului, Am trecut prin reședința plasei mele Ezebei. Către sfârșitul zilei a doua, am ajuns și eu aproape la sfârșitul călătoriei, adică la Armudli, unde este gara și de unde trebuia să iau căruța. Gara era la o cafenea unde am tras și noi până să ne găsească căruța. Zic cafenea, căci pe aici cafenelele țin locul cărciumelor, se consumă cafele, adică turcești, ceaiu, țuică, rahat turcesc etc. Spuneam că am tras și noi, da eram două, am mai întâlnit o colegă bătută de soartă dela Iași și ea jăvățătoare într'o comună vecină cu a mea la Aptat. După multe străduințe găsim și căruța care să ne ducă la destinație.

În zorile dimineții sunt trezită de sunetul plăcut a cimpoiului care chema vaca săracului la pășune. Caprele mergeau a gale sunându-și clopotele lor de alamă.

Sunt veselă de această deșteptare și privesc în jur să văd realitatea, văd că comuna este înconjurată de toate părțile de dealuri, e ca bogatul nostru Ardeal, înconjurat de munți, dar ce aspect au casele și în ce stil sunt clădite?! Nu înțeleg de ce le fac din cărămizi cu paie și nu le ard, apoi le lipesc cu pământ galben, înlăuntru le vâruie

cu var alb, iar înafară numai doi pereți îi vâruie și 2 îi lipește, dacă nu îi lasă pe toți 4 lipiți numai, ferestrele sunt mici, nu fac prea multe, se mulțumesc și cu o fereastră la o odaie. Casele sunt cam răslețe, cu curți mari, dar gospodării mici, prin curți mai lase să crească și buruienile în voie, dar cu toate astea curțile și-le închid bine cu garduri făcute din bolovani de piatră. La mine în comună locuiesc o mulțime de nații: Români, cari sunt funcționari, apoi coloniști români veniți din diferite județe și acum sunt proprietari la 10 ha. Macedoneni, Turci și Bulgari. Aibă ce ocupație vor avea, fie ei ce vor fi sunt toți domni îmbrăcați, în haine negre, pe aici nu mai văd frumosul port țărănesc dupăcum zice poetul țărănimei Gh. Coșbuc, nu mai văd un prinț de sat.

Fetele la horă sunt îmbrăcate în haine de cumpărat, în stambe și în crepé de chine, nu vezi una îmbrăcată în haine făcute de mâna ei. Macedonencele se deosebesc de Românce și Bulgare, prin popoțonările lor. Părul și-l impletesc în mai multe plete pe care le lase pe spate sau îl leagă cu cârpe împodobite cu măgele. Între sprâncene au o cruce vânăta de când sunt mici, la urechi au toate cercei lungi, la gât și la pieptare sunt numai măgele în fel și fel de culori, iar la mâinile amândouă poartă 4—6 brățări. Să le vezi după apă la cișmea adică la șipot, cu 2 găleți puse pe un lemn care îl poartă pe umeri așa cum purtăm noi desagi și cum mai vorbesc ele cu „dzi” acela a lor caracteristic, limba lor aduce puțin cu a noastră. Apoi Turcoicile cu haina lor pantaloni numită „șalvari” și cu manta care își acopere fața, dar bărbați cu fesurile lor roșii cu turbane cu niște brăie late roșii și pe deasupra cu „târlici” în picioare (pantofi fără tocuri). Fie Turcii cum vor fi, sunt în fruntea noastră a creștinilor, că ei au biserică „geamii” pe când creștinii nu numai de aici, dar și din alte sate din jur „n'au biserică” cu durerea în suflet trebuie să o spun și sunt mâhnită rău când mă gândesc cum voi sta eu un an școlar fără să ascult o sfântă liturghie!

Avram Maria, inv.,
Hardali—Caliacra.

Impresii dela Expoziția Internațională din Paris

Poate n'ar fi fără interes să însemn aici, în câteva cuvinte, ceea ce a fost marea expoziție internațională, subintitulată așa de semnificativ „arta și tehnica aplicate vieții moderne”. O descriere, chiar sumară — și poate anemică — cum va fi cea care urmează, ar da posibilitate cetitorilor și colegilor mei să-și facă o idee de marele eveniment așa de discutat de publicistica lumii în acest an.

Cum avem de gând să facem o descriere obiectivă, vom face un serviciu credincios tuturor acelor care se interesează de marile evenimente ale secolului nostru.

Dar... să începem.

Expoziția internațională din Paris, una din cele mai mari evenimente de artă și tehnică ale omenirii, care a atras atâtea milioane de vizitatori din toate unghiurile globului, a fost o adevărată capodoperă a geniului francez, care a dovedit și de această dată că nu poate fi întrecut.

În ciuda tuturor sguuirilor interne — cu miros de bolșevism — totuși Franța a putut realiza lucruri atât de frumoase și subtile — altfel caracteristice geniului francez — că sincer vorbind, oricare altă țară n'ar fi putut realiza, în cea mai prosperă și liniștită perioadă a istoriei sale. Dacă la expoziția din 1889 — dacă nu mă'nșel — s'a putut admira colosul metalic al turnului Eifel, la cea din 1937 s'a putut admira minunea de artă și tehnică a „Noului Trocadero”.

De aceea sunt silit să mărturisesc, eu care nu pot fi bănuț de atitudinii „stângace”, că dacă s'au putut aduce unele critici de către oameni interesați, răuvoitori ori nemulțumiți de vreo cauză oarecare, acele critici nu se adresau în nici un caz minunatelor re-realizări ale expoziției, ci doar întârzierii lucrărilor din cauza grevelor muncitorești, care au făcut din acest punct de vedere un rău serviciu patriei lor.

Expoziția internațională a fost plasată chiar în centrul Parisului pe ambele maluri ale

Senei, ceea ce a făcut să fie cu atât mai reușită. Chiar cadrul natural constituia și oferea piese demne pentru o mare expoziție. Așa de exemplu vestita piață a Concordiei unde s'au executat în timpul revoluției franceze vreo trei mii de oameni și unde se găsește astăzi obeliscul din Luxor dăruit ca un omagiu lui Napoleon de către un Sultan, constituie baza expoziției. Este înconjurată apoi succesiv de: Avenue des Champs Elysées, L'arc de triomphe de l'Etoile, cu mormântul soldatului necunoscut (cel mai frumos monument de artă din lume în acest gen), Pont de Grenelle, cu o copie a „statuiei libertății” din New-York, La tour Eiffel, L'ecole Militaire, Dom des invalides (cu mormântul lui Napoleon) și Ruai D'orsay.

Pe o lungime de aproape 4 kilometri și o lărgime în dreptul Trocadero-ului de aproape 2 km. Expoziția ocupă o suprafață de aproximativ 80 ha. Aceasta numai în ceea ce privește expoziția principală, fără să mai socotim anexele mai îndepărtate (Mayllot, Kellerman, Porte de St. Cloud.)

Intrarea în expoziție se făcea prin cele 31 porți principale, 14 de ajutor în cazuri extraordinare și 7 pentru anexa atracțiilor, prin urmare 52 porți. Lângă ele erau ghișeele cu tichete. Intrarea în expoziție avea un așa măestrit mecanism încât înscria pe o fișă și număra automat toate persoanele intrate în expoziție, în așa fel că prin totalizări se putea ști precis numărul vizitatorilor în fiecare seară. Amintesc în treacăt că timp de 6 luni expoziția a fost vizitată de 33,000.000 oameni. Dincolo de porți, ghizii își oferă serviciile vizitatorilor, iar vânzătorii de planuri ale expoziției, fotografii, amintiri te îmbie în câteva limbi.

Poarta principală a expoziției este poarta de onoare a „Trocadero”-ului cu o privire minunată asupra centrului expoziției, urmată apoi de poarta concordiei, dl l'Alma, Clemanceau, Sena, etc., fiecare cu arhitectură și originalitatea ei. Așa era spre executau

minunata poartă în întregime din lemn, l'Alma, cu două coloane ovoidale gigantice pe cari sunt sculptate cu o rară măiestrie diferite figuri și scene. Pentru frumusețea și originalitatea ei a fost reprodusă pe cele mai multe reclame și afișe pentru propagandă.

Prețul unui tichet de intrare era de 6 fr. fr. aproximativ 40 Lei. Străinii beneficiau, pe baza cărților de legitimație de 50% reducere.

Epoziția cuprindea pavilioanele și restaurantele tuturor țărilor participante (52 la număr) Franța (împărțită în secțiuni) 1. Chestiuni sociale, științe, arte, lucrări publice, difuziunea artistică și tehnică, meșteșuguri, grădini, transporturi, centrul regional și centrul colonial, iar la porte Mayllot centrul rural. În afară de acestea expoziția mai avea din loc în loc restaurante, berării, tutungerii, chioșcuri de ilustrate și ziare, etc.

Pentru comoditatea deplasărilor, s'au pus la dispoziția vizitatorilor, mijloace de locomoție, cari nu fac nici cel mai mic șgomot (motoare electrice) spre exemplu taxiuri mici, trenuri electrice mici cu 4—5 vagoane cu roți de cauciuc, cărucioare împinse pentru bătrâni, etc. Pe Sena navigau câteva vedete în cari puteau lua loc vreo 200 persoane cu 10 fr. de persoană.

Evident că fiecare avea dreptul să intre în expoziție pe unde vrea. Noi am intrat pe poarta Concordiei. Cea mai bună intrare s'a dovedit a fi prin poarta de onoare a „Trocadero"-ului.

Vom încerca deci să plimbăm onoratul cetitor prin faimoasa expoziție internațională.

Iată-ne deci la braț în forfoteala pieței, cari azi se numește probabil a „păcii" înainte de a intra prin poarta Trocadero. În mijlocul pieței o columnă înaltă făcută numai din frunze verzi de stejar — imitate desigur — cu o stea în vârf. Este columna păcii, înconjurată în semicerc de toate drapelurile țărilor participante printre cari avem

bucuria să-l vedem, la bun loc și pe al nostru. Priveliștea este desigur, din cele mai impresionante. În spatele coloanei este pavilionul păcii, cu amintiri și momente ale oamenilor mari cari au „luptat" pentru pace.

După ce ne luăm tichetul dela duduia aceea care ți se părea așa de simpatică prietene însoțitor, (sic! te-am părât vezi!) trecem printre cerberii, de altfel foarte curtenitor dela intrare și ne găsim dintr'odată într'o mare de oameni, de toate culorile și limbile (aproso, îți mai aduci aminte de frumusețea exotică a acelei indiene, care se plimba cu tatăl său — era maharadjah? — și după care ne-am ținut un ceas prin saloanele pavilionului cehoslovac. Spune drept nu era mai frumoasă ca Maytrej?), Iată-ne deci prin această lume pestriță și deasă — de abia poți să-ți faci loc — și unde tot la al treilea pas ascuți altă limbă, iată-ne ajunși pe terasa Trocadero.

Ai exclamat, nu? Și eu! Este chiar ceva extraordinar! Atâta măreție și frumusețe te copleșește cu adevărat. Te gândești și tu poate, cum mă gândesc și eu că acest moment va rămâne de neuitat în viața noastră. Câtă deosebire Doamne, între satul meu de lângă Olt — oare tu de unde ziceai că ești? — și incomparabila frumusețe dinaintea noastră.

Iată aci, înaintea noastră minunea aceasta de oțel care se numește Turnul Eiffel cu vârful ascuns în nori, iar la picioarele lui Sena se incolăcește domol. Pe dreapta și pe stânga până la noi pavilioanele țărilor în toate stilurile și mărimile. Iată aci mărețul pavilion al Germaniei, care sfidează pe cei muncitori colhoznici ai U. R. S. S.-ului bolșevic. Dacă ar fi să le judecăm după operele lor apoi Germania i-a luat zece lungimi înaintea Rusiei Sovietice.

Între ele bijuteria expoziției, frumosul pavilion al României.

Ion Albescu.

Iosif și cu Maria

*Iosif și cu Maria
 Porunca dac'o știa
 In Vitfleem se 'nscria,
 Iar Maria grea fiind
 In Vitfleem însărand
 I-a venit ceasul născând.
 Loc in case nu era,
 Să gătească peștera
 Ca să-i fie nașterea.
 Locul cel întunecos
 Unde s'a născut Hristos
 S'a făcut loc luminos.
 Din lumina cea cerească
 Din mărirea îngerească
 Cu fluera păstorească.
 Trei crai ai pământului
 Veniți la 'nchinarea lui
 Aducându-i lui daruri
 Aur, smirnă și tămâie.
 Tămâie mirositoare
 Și smirnă folositoare.*

*Pe acestea le-a primit
 De daruri le-a mulțumit
 Cu cuvântul le-a grăit:
 Ca lui Irod să nu-i spuie
 Că se naște 'mpărăție
 Care 'n veci va să fie.
 Iară Irod împărat
 Când de Hristos a aflat,
 Tare s'a fost tulburat ;
 Oaste mare-a ridicat
 Mulți coconi mici a tăiat,
 Pe Hristos nu l-a aflat
 Tatăl sfânt l-a apărat
 Ca pe-un miel nevinovat
 Ca să-i fie împărat.
 Și de-acum până 'n vecie
 Mila Domnului să fie
 Dumneavoastră bucurie
 Și nouă de veselie
 Și nașterea lui Hristos
 Să ne fie de folos.*

Colindă din comuna Boița, culeasă de **Ion Albescu**.

Obiceiuri...

Aug. Moraru.

De-ai cutreera țara în lung și'n... „cu ochi ca să vezi și cu urechi ca s'auzi” nu se poate ca să te lase și să nu te impresioneze multele și variatele obiceiuri ale poporului nostru.

În special obiceiul sfințelor sărbători de iarnă, sunt așa de multe și așa de variate, încât în fiecare ținut, ba chiar în fiecare sat, găsești alte variante, alte obiceiuri care de care mai frumoase.

Fiecare sat are obiceiurile lui, bune, rele, da' le are. Le are fiindcă, firea poporului românesc, e ca să păstreze cu sfințenie ceea ce a moștenit el — mai ales ceea ce nu-l costă parale — și el caută ca să lase moștenire sfântă „caietul cu tăblii tari” în care se găsesc scrise câteva colinde, câteva cântece frumoase, pe cari le cânta bunica, și chiar și chiuituri pe cari le chiuia moșu, iar printre ele presărate câte-o amintire sau chiar câte o suvenir.

În fiecare sat trebuie să se găsească cel puțin 10 „caiete cu tăbli tari“ pe la cei cari știu „o leacă de carte“, în cari să se găsească comoara neprețuită a sufletului românesc.

Numai în postul Crăciunului, cu 3 sau 4 săptămâni, ies la iveală aceste caiete, cu foile îngălbenite și cu scrisul stângaci și decolorat, când băieții se adună la școală ca să învețe „cântecele de Crăciun“.

Aici la școală se învață colindele pentru ca să se cânte frumos.

Aproape fiecare cântec de Crăciun e de lungime neobișnuită. E destul ca să amintim „Vifleimul Jidovesc“ care trece de 10 strofe, „Vifleimul cel mare“, care trece peste 16 strofe, „Aghiosul Bobotezei“ care la fel, trece de 23 strofe, etc., așa că-și poate închipui oricine bogăția și mai presus de toate frumusețea acestui folklor.

Odată învățate cântecile: „O ce veste minunată“, Vifleimul cel Mare“, „Vifleimul Jidovesc“, „In orașul Vifleim“, „Trei crai“, „Astăzi am văzut minune“, „Cășuleanu“, „Steaua“, etc., feciorii le cântă prin șezători pe la fete, cari se adună cu lucrul pe rând. Acestea la rândul lor sunt datoare să le facă cunună și să le dea câte o lumânare.

Cununile se iau, în ultima seară de șezătoare, înaintea sărbătorilor. Toți băieții sub conducerea „bghirăului“ pleacă după cununi... Întră în casă și cântă 2 cântece de Crăciun învățate de ei.

După aceste cântece, fiecare fată își aduce o lumânare împodobită cu tot felul de panglici, o pune pe masă, spunându-le tradiționala formulă: „Bunășara feciori!“! Dumnezeu să vă fie ceata“.

După ce se ia și cununa, care tot timpul stă acățată de grindă, se mai cântă un cântec, ș'apoi pleacă în altă șezătoare, și așa pe rând până le ia pe toate.

Aceste cununi, tot timpul sărbătorilor, stau acățate afară pentru a le vedea toți oamenii.

* * *

În ajunul Crăciunului mișcare mare în tot satul. Cete, cete de copilași, altele de băieți mai mărișori, pleacă prin sat pe la fiecare

gazdă, spunându-i cu glas tare: „Bună dimineța... „bună dimineța!“

„Astăzi e ajunu“

„Măine e Crăciunu“,

„Ne dai ceva lele hăi!“...

... iar gazda se simte datoare să le dea: mere, nuci, sau chiar colăcei.

Tot în ajun, unii copii umblă la colindat cu „Nașterea“ și cu „Hristos se naște“, iar alții pleacă cu „Steaua“ mai pe inserat.

Dar cei mai frumoși — astăzi în ajun — sunt călăreții, care-și împodobesc caii și cu clopoței la gât aleargă cât e satul de mare. Călăreți se fac numai ficiorii.

Și ficiorii pleacă la colindat însă ei merg seara... și fiecare fată se simte datoare ca să deie un colăcel și cu o bucată de cârnaț ficiorilor, știind că e și „Ion“ al ei în ceată.

Pe unele locuri se mai cântă „Florile 'n Dalbe“, „Trei păstori“, „Colo 'n sus“ etc... iar prin Banat se mai cântă „Steaua sus răsare“, „Ler loi Doamne“, „Cetinița“, „Co-roana de trandafiri“, etc.

... Ziua de Crăciun...

La biserică trag clopotele de pe noapte, fiindcă-i slujbă multă...

Câțiva „cași“ aduși de cei câțiva ciobani din sat — care și-au adus zeciuiala — stau frumoși cu lumânări aprinse pe o măsuță în partea stângă a altarului.

Prin mulțimea care s'a adunat la biserică „ca la Crăciun“ se văd mai multe cete de irozi. Acestora pe unele părți le mai zice „crai“. Au căciulile frumos împodobite cu hârtie colorată; dar steaua ce frumoasă e? Par'că râde nu altceva, se înalță măreață peste capul mulțimei.

Acești crai în număr de 8¹⁾ (3 crai 1 irod, 1 inger și 3 ciobani) au învățat și ei de mai înainte „cearta lor“. Ei merg numai pe la oamenii mai înstăriți.

Aceste certuri sunt primele începuturi de artă dramatică în literatura populară.

Acasă în casa fiecărui om, trebuie să miroase tradiționala „varză cu carne“, carnea bineînțeles de porc, iar într'o cratiță frumoși rumeniți niște cârnați după care-ți lasă gura apă...

1) Fe unele părți mai puțini.

Pom de Crăciun nu există în tradiția poporului nostru la sate... doar „Moș Crăciun“ se mai îngrijește El, câteodată de copiii cei buni, și cu părinți mai bogați.

În ziua întâi nu joacă nici un fecior fiindcă-i mare praznic. Dar a doua zi să vezi jocuri... a doua zi să vezi bucurie și veselie...

În toate cele trei zile a Crăciunului copilășii cari și-au făcut stea, umblă cât e satul, ba cei mai curajoși se duc și pe sate vecine.

* * *

Anul nou...

La fel obiceiuri multe. În fiecare sat trebuie să fie unul nou. „Câte bordee atâtea obicei“.

Acum în pragul Anului nou — când se îngroapă „anul vechiu“ — sufletul fiecăruia e dornic de a ști și de a descoperi felul cum va fi „anul cel nou“ (surprizele care-i sunt rezervate) e foarte mare.

În jurul acestei dorinți se împânzesc o mulțime de superstiții, toate menite să descopere enigma viitorului.

Fetele mari sunt acelea, cari mai dornice ca oricare, caută să afle, când? și cu cine? se va mărita.

Iată câteva din aceste superstiții!

— În seara de Anul nou se pun cupele¹⁾ (Sub mai multe cupe se pun lucruri diferite, de exemplu: bani, peatră, lână, pâine, lemn, inel, peniță, etc... cine nimerește bani, va fi bogată, cine nimerește peatră se va căsători cu un petrar... cea cu pâine va lua un plugar, cea cu lemn un lemнар, lână — cioban, peniță — domn, etc...)

— Tot astă seară se duc fetele în grajd la vaca, care doarme și dă cu piciorul spunându-i: „Hei vacă! peste câți ani mă voi mărita“? Dacă vaca se scoală imediat, e semn că fata se mărită anul acesta.

— Altele se duc și iau lemne din grămadă. Dacă lemnele sunt cu soț, se va mărita sigur, nu va mai fi singură.

— Unele fete mai bătrâne nu se mulțumesc numai cu atâtea. Se duc și pe la „baba Floarea“ vrăjitoarea satului, ca să le dea 'n cărți și 'n „bobghi“. Și asta știe multe... adică le spune multe, chiar foarte multe.

¹⁾ Cană.

Le spune chiar și culoarea ochilor, culoarea părului, ba ceva mai mult și peste cât timp: o zi, o săptămână, o lună, un an... fiindcă așa iese din cărți.

— Cele mai micuțe se mulțumesc să pună numai câteva crenguțe de busuioc afară sub strașina casei. Dacă dimineața crenguțele vor fi „inchidate“¹⁾ se vor mărita cu unul bogat, dacă nu — va fi sărac, viitorul soț.

— Altele mai „isteate“ se uită noaptea la ora 12 în oglindă, sau într'un pahar cu apă ca să vadă și chipul iubitului lor.

Dar sunt foarte multe și variate... pe toate le știe numai baba Floarea, care și sânge în baligă știe să facă“.

Tot „baba Floarea“ le-a învățat pe câteva femei din sat să pună și ele „cepele“, în sara de „Anul nou“ ca să știe cum va fi lunile din anul viitor.

— „Apă-i dragile mele să puneți și voi să vedeți cum o hi la anu ploae ori veac bun“... și fiecare femeie la care îi arată ea trebuie să pună 12 coji de cepe în care se pune sare, botezându-le după numele lunilor: Ianuarie, Februarie, etc... până la Decembrie. Care ceapă va lăsa apă, aceea lună va fi ploioasă.

— Feciorii și ei dornici de a ști câtuși de puțin din taina viitorului, topesc plumb în „bumburezul tablelor“ și apoi îl toarnă într'un vas cu apă rece. Forma pe care o va lua corpul topit va fi asemănătoare cu viitorul feciorului.

Iată ce mărturisește un copil:

— „Dela mama am mai învățat ceva nou. „Am învățat ca să pui în sara de Anu nou o crenguță de prun ruptă atunci din grădină, într'o sticlă cu apă, astupată, apoi la gură să nu intre aer. Dacă va înflori crenguța până la Bobotează se împlinesc toate gândurile și dorințele în anul viitor, dacă întârzie și ele vor întârzia“.

* * *

Pe lângă aceste superstiții se mai găsesc și obiceiuri destul de frumoase.

Așa de exemplu în seara de „Anu nou“ se colindă prin sat ca și la Crăciun. Acum însă se colindă numai pe la „Sfinții Vasii“,

¹⁾ Cu brumă pe ele.

cântându-se „Zăorile“ un cântec haiducesc. În unele părți se umblă cu „plugușorul“, cu „buhaiul“, cu „vasilca“, cu „capra“, etc.

În ziua de „Anu nou“ — pe alte părți — copilașii umblă cu „sorcova“ urând tuturor pe care-i întâlnesc „An nou fericit“.

Toți ai casei caută să fie veseli și cu voie bună — fiindcă așa o să-i umble tot anul,

dacă de acum începe cu supărarea „apoi o să-i iese peri cărunți un an de zile“.

Nimeni în această zi nu bea să se îmbete fiindcă numai „chilele și oamenii de nimica beau de Anu nou“.

Iată o parte din multele și variatele obiceiuri ale sfințelor sărbători de iarnă — din unele părți ¹⁾ — pe care poporul nostru românesc și le practică în fiecare an.

RECENSII

C. R. Motru :

Românismul

Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II.“ 1936.

În dorința înlăturării unui individualism destructiv, dl prof. C. R. Motru ne arată ce se înțelege prin noul crez al națiunii noastre, crez bazat pe realitățile energetice românești, crez superior concepției naționaliste de până la înlăturarea idealului nostru național, crez prin care forțele creatoare românești ar fi acelea ce ar putea, dacă bun înțeles ar fi canalizate în direcție constructivă, să renască din lăncezală întreaga organizație național-românească.

Căci „scrie domnia sa: Românismul nu apelează la ură, cum nu apelează nici la iluzie. El apelează la sentimentul realității“. Românismul este o nouă spiritualitate venită să justifice o ordine realistă. Având un adânc substrat filosofic prin însăși caracterul realist al energetismului d-lui prof. Motru. Românismul nu are o ideologie pregătită gata, cum o are socialismul și în genere toate concepțiile utopice; el este spiritualitatea, care va înlesni pregătirea acestei ideologii de acum înainte; în orice caz, este spiritualitatea, care va opri pe conducătorii Statului românesc să urmeze pe drumul greșit de până astăzi. Cu multă precizie se încadrează această nouă concepție eșită alături de nașterea spirituală a secolului nostru.

În fața naționalismului de până la întregirea neamului nostru, naționalism al trecutului, orientat numai înspre Apus, se ridică un nou naționalism românesc, pe care d-sa îl numește „Românism“.

În această concepție direcția idealului se schimbă. El nu mai este proiectat în viitor ca să plutească într'un umanitarism cosmopolit, ci e întronat în însăși plămădeala sufletului românesc, în tradițiile sale, în instituțiile sale de baștină. El nu caută să-și afirme legitimitatea sa, ci se afirmă pe sine ca fapt. Pentru că poporul român nu are nevoie a fi susținut prin argumentări pentru a-și cuceri locul său în concertul Națiunilor, el își cucerește acest loc prin înseși desfășurarea energiilor sale, prin vocația sa, în ursita lumii.

Acest crez aduce un nou criteriu pentru valorificarea realizărilor spirituale, crez care în fond este un catehism pentru întreaga producție spirituală a secolului nostru.

A fi produs, sau a produce în viața spirituală a vechiului secol, înseamnă a crea în vederea unui ideal. Dar ce ideal, aceasta puțin interesa. Realitatea prea puțin conta dacă idealul acela îi corespundea sau nu, era acelaș lucru cu a da pentru orice fel de boală orice fel de doctorie, numai doctorie să fi fost, putea fi chiar otravă. Acestea erau doar deșarte imitații, imitații de care cred că și azi, poate în cea mai mare măsură se abuzează numai în patria acestui Românism. O conducere rațională a producției spirituale nu poate exista decât acolo unde există o bună erarhie a scopurilor ce sunt date vieții spirituale.

Secolul trecut a fost condamnat să ajungă la anarhia producției spirituale, după cum nu a fost scutit nici de aceia a producției economice, ambele erau abandonate in-

¹⁾ Obiceiuri din Porcești, Sebeșul de jos, Sebeșul de sus, Sadu și Rășinari.

spirației intereselor individuale, ce nu au frâu nici orientare.

A produce în viața spirituală, după noul catehism, însemnează a continua opera începută de sufletul colectiv al poporului, este a realiza o vocațiune, un destin.

Românismul, scrie dl Motru, implică o disciplină severă, atât în vorbă ca și în faptă, cerând din partea aceloră ce-l practică, în primul rând o nemiloasă autocritică.

Este un jurământ de credință în statornicirea pământului și a neamului românesc. Este apoi o promisiune solemnă în întărirea organizației de familie. În sfârșit, este o politică de selecționare a valorilor, dreaptă până la cruzime, pentru că selecția unui neam scrie d-sa cere purificare și purificarea este o distrugere a putregaiului în vederea reconstrucției sănatoase.

El nu este o demagogie a naționalismului. El prezintă o realitate istorică, fiind porunca zilei de mâine, poruncă pe care însăși logica vieții istorice a poporului nostru o cere, fiind aceeași măsură chemat și de raporturile noastre politice internaționale, având însă la baza lui etnicul românesc și vocația poporului nostru, etnicul, care nu este altceva decât echilibrul sufletesc și trupesc, pe care un popor îl realizează prin adaptarea sa la mediul geografic.

Etnicul este acumulare, vocația este creare. Pe baza acestui etnic ființa Românilor dobândește dreptul de a figura în muzeul etnografic al omenirii. Dreptul de a participa la viața istorică a omenirii îl dă numai conștiința vocației de Român, conștiința ce trebuie să fie focul purificator al ființei poporului nostru, de compromisurile etnicului său. Ca mijloace de îndreptare găsește Domnia Sa în primul rând rolul școlii, împreună cu o bună cunoaștere a vieții satului care este baza statului nostru național, făcând de asemenea o severă critică școlii celei vechi, școlii de carte, care trebuie înlocuită cât mai neîntârziat prin școala națională românească, școala activă, creatoare de valori românești.

Pentru o prosperare a tuturor este însă necesară o strânsă și caldă colaborare a tuturor factorilor din Stat, colaborarea lipsită de orice intrigă demagogică pornită dintr-o concepție politico-socială-sanitară și constructivă. Numai atunci, spune d-sa vom putea avea încredere în viitorul acestui neam.

Avem încă amintirea vie a războiului victorios, pentru întregirea neamului. Este timpul să avem curajul, ca după această întregire să ne afirmăm și credința în valoarea acestui neam.

Dim. D. Roman.

Educația nouă în școala activă. Planul de studii. Concentrarea. Metoda activă. Orarul mobil. Practice. Partea I, de *Toma Cocișiu*. Blaj, 1937, Tipografia Seminarului, pp. 64. Lei 20.

Munca desfășurată de către directorul școlii primare de experiență din Blaj pe terenul împământării noilor metode în educație și învățământ am avut ocazia să o încercăm la răbojul noutăților noastre în două rânduri. De astădată într-o formă mai dezvoltată, bazată științific, ne înfățișează principiile și metoda de lucru. La urmă ne dă și câteva lecții model în genul acestei metode.

Cine se interesează de această metodă, găsește în cartea de față un îndreptar serios.

Chestiuni de limba română pentru bacalaureat de Constantin Loghin, ed. IV-a revăzută, Cartea Românească, București 1938, pp. 286, Lei 80.

Cine a trecut prin examene de capacitate, definitivat sau înaintare, cunoaște tot așa de bine această carte ca și tinerii cei ce se prezintă la examenul de bacalaureat. E partea primă a celeilalte cărți a dlui C. L., *Istoria literaturii române*. Cuprinde genurile literare, influențele străine în literatura noastră, curentele literare, contribuția literară a fiecărei provincii și diverse probleme de lucrări date de obicei pe la aceste examene. Toate sunt tratate cu competența omului deplin edificat în specialitatea pe care o servește și a profesorului care știe alege esențialul din mulțimea datelor redându-l într-o formă ordonată, ușor de prins, stil clar și precis.

Dr. L. Bologa.

Au apărut: Nr. 18, Biblioteca populară „Izvoarașul”, editura „Izvoarașul”, Bistrița-Mehedinți. „Stinge schinteia până nu dă 'n flacăra”, piesă din viața țărănească în trei tablouri de Horia Petra-Petrescu. Preț 8 Lei.

Piesa e lucrată după o schiță de Leon Tolstoi. De-un conținut sguđuitor. Ușor de jucat. O recomandăm cu toată căldura pentru a fi predată în cât mai multe sate ale noastre. Merită...

Știri și informațiuni

Publicăm cu plăcere apelul de mai jos, rugând colegii să-i dea o cuvenită importanță.

Apel

Către colege și colegi.

Orientarea profesională a învățătorului (Chestionar)

Cu cât înaintăm în timp, știința hotărăște tot mai mult progresul. Aplicațiile ei practice s'au dovedit de cea mai mare eficacitate și urgență. Munca de toate categoriile se organizează pe baze științifice. Mijloacele de care se servește știința în domeniul organizării, sunt multiple.

În dorința de a cerceta problema orientării și pregătirii profesionale a învățătorului, adresez colegelor și colegilor un apel, pentru a completa chestionarul de mai jos. Numai cercetând temeinic realitățile, se poate ajunge la concluzii, care să constituie un îndreptar pentru viitor.

În alte țări s'au făcut cercetări întinse și în domeniul realităților școlare. Deaceea instituția școlară este mai corespunzător organizată acolo.

Condiția cea mai de seamă la completarea unui chestionar este ca răspunsurile date să fie sincere și obiective. Prin urmare răspunsurile să fie o atitudine personală, o înțelegere personală, a fiecăruia (fiecăreia), sinceră și obiectivă; așa dar, cum vede fiecare, părerea fiecăreia despre problemele puse prin întrebările chestionarului.

În materie de organizare școlară se lucrează pe bază de cunoaștere *reală* și pe *date statistice*, care sunt în cazul de față în funcție de numărul răspunsurilor.

Chestionarul.

1. Vârsta...
2. Anii serviți în învățământ...
3. Profesiunea părinților. Prin ce ai fost întreținut în școala normală?
4. Îndemnat de cine ai intrat în școala normală? Care au fost acele îndemnuri?

5. Cu ce gânduri ai intrat în școala normală? (Cei care au trecut dela liceu, îndemnați de ce motive au făcut această trece?)

6. Din ce clasă ți-ai dat îndeajuns seama de profesiunea de învățător? Se leagă această dată de vreun eveniment important pentru d-ta? (Sau numai când ai intrat în învățământ?)

7. Ce inițiative, organizări și producții ai avut în școala normală?

8. Cu ce impresii ai terminat șc. normală?

9. Ce idealuri aveai în momentul intrării în învățământul primar?

10. Când ai observat că ești apt pentru cariera de învățător? Și cum?

11. Ce greutăți mai dese și mai mari ai întâmpinat în carieră?

12. Ce idealuri sociale ai în prezent? Ce ținte urmărești în viață?

13. Ce ai face, dacă ai avea o mare putere politică în stat? Dar dacă ai fi foarte bogat?

14. Ce ai de spus despre pregătirea pe care ți-a dat-o școala normală?

15. Ce crezi de pregătirea pe care o dai azi? Este potrivită sau nu? Ce propuneri ai de făcut în această privință?

16. Ce ai de spus relativ la cultura (formarea) învățătorului după terminarea școlii normale: în ce să conștea?

17. Dorești să schimbi profesiunea de învățător? Dacă da, când te-ai gândit prima dată la acest lucru? Care sunt motivele? Ce altă profesiune ți-ai alege?

18. Ce gen de cunoștințe preferi? Asupra căror cunoștințe și producțiuni stăruiești în școală?

19. Ai bibliotecă școlară, muzeu, grădină, etc.? Ce crezi despre toate acestea?

20. Ce ai de spus despre colaborarea dintre învățător și autoritatea școlară (organele de control)? Propuneri...

21. Cum au fost apreciate inițiativele și rezultatele d-tale de muncă pe teren școlar și social?

22. Ce calități, aptitudini căutați să aibă copilul, pe care îl îndemni (indrumezi) spre cariera de învățător?

23. Ce propuneri faci asupra recrutării elementelor pentru școala normală?

24. Spre ce profesii îndemni îndeosebi copiii? După ce te conduci?

25. Spre ce profesii ai îndruma copiii d-tale, dacă ai dispune de toate mijloacele materiale?

Diferite propuneri . . .

* * *

Voi face câteva observații pentru psihologia învățătorului. Urmează să fie completate după cum crede fiecare potrivit. Învățătorul trebuie să aibă o serie de calități spre a fi apt pentru profesiunea sa. Ca: putere de înțelegere și exprimare clară. Aptitudinea observației oamenilor și lucrurilor. Talent pentru muzică, desen. Activitate intelectuală intensă. Aptitudini pentru organizare și conducere. Răbdare și abnegație. Iubire profesională. Perseverență. Fire vioaie și optimistă etc. etc.

Pentru psihologia învățătorului am sugerat câteva date, care urmează să fie întregite. Repet, aceste date sunt numai câteva sugestii și indicațiuni. Așa dar, cei ce vor răspunde la chestionar, sunt rugați să completeze, să întregască aceste date din autoanaliză și observație psihologică; iar la acele date, pe cari le cred mai importante, să adauge: în ce grad.

Răspunsurile nu vor fi semnate, pentru a fi cât mai sincere, deschise și obiective. Se va indica numai județul. Iar dacă acest lucru (indicarea județului) ar constitui pentru cineva o piedică în spunerea adevărului curat și deplin, să nu se indice. Deasemenea renunț la răspunsurile care din diferite motive n'ar fi perfect obiective.

Acest chestionar a mai fost publicat în revista „Școala și Viața”, dar am primit abia vre-o 50 de răspunsuri. Il public din nou și rog călduros colegii să răspundă toți. Pentru a putea face un studiu temeinic și a trage concluzii, e nevoie de peste o mie de răspunsuri. Este o credință greșită: „vor răspunde alții — își spun unii. „Sunt mai bă-

trâni și au mai multă experiență”. Iar bătrânii: „vor răspunde tinerii, că sunt mai interesați”.

Apoi nu toți învățătorii au prilejul să citească acest chestionar. Din diferite motive. Așa că cei ce vin în contact cu el, sunt insistent rugați să răspundă toți: bătrâni și tineri, învățători și învățătoare, cu mai multă sau mai puțină experiență, cât și cei care dețin diferite funcțiuni administrative și de control.

Celor care au răspuns, le mulțumesc. Răspunsurile primite și cele care vor mai fi trimise, constituie materialul experimental și documentar pentru un studiu asupra orientării și pregătirii profesionale a învățătorului.

În răspuns să nu se mai scrie întrebarea, ci numai numărul din dreptul ei.

Răspunsurile vor fi trimise pe adresa:

*Laboratorul de pedologie și pedagogie
experimentală al Universității*

din Cluj

Str. Cogălniceanu Nr. 9

(Pentru Ion Georgescu)

ASOCIAȚIA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂTORILOR DIN ROMÂNIA

București, Bulevardul Take Ionescu Nr. 23

APEL

către membrii Asociației noastre

Loteria de stat și a Uniunii Fundațiilor Culturale Regele s'a adresat Asociației noastre, în legătură cu înlesnirea participării corpului învățătoresc la tragerile Loteriilor sus arătate, prin Casa de Ecoomie, Credit și Ajutor a Corpului Didactic.

În afară de înaltele scopuri sociale și culturale ale acestor instituțiuni, statornicite prin Legile și Înaltele Decrete pe baza cărora funcționează, și în afară de câștigurile ce rezultă pentru colegii norocoși, s'a rezervat un beneficiu apreciabil Asociației noastre, în raport cu înscrierile primite la Asociație, din bunăvoia colegilor.

Acest beneficiu este exclusiv destinat fondului pentru înălțarea, în Capitală Țării, a casei învățătorilor.

Toți colegii doritori să participe la trageri, vor trimite înscrierea pe o carte poștală la adresa Asociației noastre: București, B-dul Take Ionescu Nr. 23.

Președ. Asoc. Gen. a Inv. din România
D. V. ȚONI

Sărbători fericite și vesele dorim tuturor sprijinitorilor, colaboratorilor, prietenilor și colegilor noștri. „Luceafărul”.

Sumarul:

Literatură și Artă.

Moș Crăciun (colindă)	<i>Gh. Răduțiu</i>
Răstignire	<i>Ion Tatu</i>
Irina lui Cristache	<i>Ilie Petre-Tămășelu, inv.</i>
Dicționar pedagogic-filosofic	<i>Dr. Nic. Balcă</i>

Invățământ — Educație.

Activismul pedagogic	<i>Dimitrie D. Roman</i>
Educație și cultivare	<i>Dr. Nic. Balcă</i>
Desvoltarea gustului de cetit la copii	<i>I. Staicoviciu—Noul</i>

Oameni și fapte.

Dela Sibiu la Caliacra	<i>Avram Maria</i>
Impresii dela Expoziția Internațională din Paris	<i>Ion Albescu</i>

Folclor și artă populară.

Iosif și cu Maria (colindă)	Culeasă de <i>Ion Albescu</i>
Obiceiuri	<i>Aug. Moraru</i>

Recensii.

Românismul, Jurnal de psihotehnică	<i>Dim. D. Roman</i>
Educația nouă in școala activă	<i>Dr. L. Bologa, prof.</i>
Chestiuni de limba română pentru bacalaureat	"
Au apărut	"

Știri și informațiuni.

Apel către colege și colegi. — Apel către membrii Asociației noastre, etc.